

**Briuselis, 2024 m. lapkričio 8 d.
(OR. en)**

15031/24

**JEUN 270
SOC 793
EMPL 543
AGRI 768
SUSTDEV 118
EDUC 403**

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Kintančios demografinės tendencijos, lemiančios kaimo jaunimo galimybes – <i>Politiniai debatai</i>

Delegacijoms priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės parengtas informacinis dokumentas kaip pagrindas politiniams debatams 2024 m. lapkričio 25–26 d. Švietimo, jaunimo, kultūros ir sporto tarybos posėdyje.

Kintančios demografinės tendencijos, lemiančios kaimo jaunimo galimybes

Politiniai debatai

Demografinės tendencijas Europos Sąjungoje vis labiau lemia senėjanti visuomenė, o daugelyje valstybių narių mažėja gyventojų skaičius, todėl šiose vietovėse didėja darbo jėgos trūkumas. Šie pokyčiai daro didelį poveikį mūsų visuomenei – tiek dabartinei, tiek būsimoms kartoms – ir turi įtakos ES konkurencingumui, atsparumui ir gerovei apskritai. Demografiniai pokyčiai taip pat daro didelį poveikį teritorinei, ekonominei ir socialinei sanglaudai, įskaitant kartų bendradarbiavimą, o kai kuriose valstybėse narėse ir regionuose susiduriama su daugiau šių iššūkių nei kitur.

Visoje ES kaimo regionai šiuos gilius demografinius pokyčius patiria vis labiau. Nors gyventojų skaičius mažėja ne tik kaimo vietovėse, tokiems regionams ir ypač jaunimui šie demografiniai pokyčiai daro neproporcingą poveikį. Vidutiniškai kaimo vietovėse, palyginti su urbanistiniais centrais, gyvena gerokai vyresni gyventojai ir gyventojų skaičiaus mažėjimas jose yra labiau tikėtinas. Palyginti su miestų gyventojais, tikimybė, kad kaimo gyventojai gyvens vietovėje, kurioje mažėja aukštos kvalifikacijos ir jaunų darbuotojų, yra beveik dvigubai didesnė¹. Be to, regionams, susiduriantiems su visuomenės senėjimu, žemu išsilavinimo lygiu ir dideliu išvykstančių jaunuolių skaičiumi, kyla pavojus, kad juose susidarys specialistų ugdymo kliūčių, o tai kenks jų gebėjimui kurti tvarią ekonomiką². Todėl, siekiant išsaugoti ir vystyti šiuos regionus, itin svarbu kurti palankią aplinką, kuri skatintų jaunimą likti kaimo vietovėse.

¹ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, *pridedamas prie* Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Vadovų Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija: stipresnės, sujungtos, atsparios ir klestinčios kaimo vietovės iki 2040 m.“, SWD(2021) 166 final.

² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Specialistų potencialo išnaudojimas Europos regionuose“, COM(2023) 32 final.

Jaunimas yra ne tik mūsų visuomenės dabartis ir ateitis, bet ir nepakeičiamas pažangos katalizatorius. Jaunuoliai sukuria novatoriškų idėjų, suteikia naujų perspektyvų ir dinamikos, o tai yra labai svarbu sprendžiant sudėtingus šiandienos pasaulio uždavinius. Jaunimo buvimas, inovacijos ir gyvybingumas gali šiuose regionuose atverti naujų galimybių, sukurti klestinčią vietos aplinką ir prisidėti prie geresnių rezultatų. Tačiau daugelis Europos Sąjungos kaimo ir atokių regionų susiduria su konkrečiais demografiniais iššūkiais, dėl kurių mažėja jaunimo poveikis vietos aplinkai ir jo asmeninis vystymasis joje.

Darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas kaimo ir mažiau išsivysčiusiose vietovėse trukdo augimui ir daro tiesioginį poveikį Europos konkurencingumui; dėl to iškyla sunkumų ES ekonominei, teritorinei ir socialinei sanglaudai. Mažėjant darbo jėgai, kaimo regionams vis sunkiau pritraukti investicijų ir palaikyti ekonomikos augimą. Jaunimui išvykstant iš kaimo vietovių, šie regionai nebeturi reikiamo žmogiškojo kapitalo ir specialistų, kad galėtų skatinti inovacijas ir vystymąsi, o tai dar labiau paaštrina jau esamus iššūkius. Europos Komisijos komunikate „Specialistų potencialo išnaudojimas Europos regionuose“ pateikiama strateginių gairių, kaip pakeisti šią tendenciją, paverčiant šiuos regionus gyvybinga, specialistų formuojama ekonomika. Dedant šias pastangas svarbiausia – integruotas požiūris, pagal kurį daugiausia dėmesio skiriama tam, kad būtų įvairinamos užimtumo galimybės, ugdomi specialistai, gerinamas kokybiškas švietimas ir mokymas, o kaimo vietovės taptų patrauklesnės gyventi, mokytis ir dirbti. Šios strategijos, remiamos sanglaudos politikos ir ES fondų lėšomis, yra itin svarbios siekiant užtikrinti tvarų kaimo regionų vystymąsi ir išlaikyti Europos ekonomikos konkurencingumą.

Svarbu nepamiršti, kad demografiniai pokyčiai kaimo vietovėse turi įtakos ne tik ekonomikai, bet giliai veikia ir šių bendruomenių socialinę struktūrą. Šiuose regionuose jaunimui gali kilti didesnė socialinės atskirties ir izoliacijos, taip pat ribotų galimybių gauti kokybišką išsilavinimą, mokytis ir įsidarbinti, naudotis socialinėmis ir sveikatos priežiūros paslaugomis, taip pat naudotis žeme, rizika, be to, didesnė tikimybė, kad jiems bus nepakankamai atstovaujama priimant sprendimus. Dėl šių sunkumų, kartu su kai kurių kaimo vietovių geografinė izoliacija, gali padidėti socialinė ir ekonominė atskirtis ir sumažėti bendruomenės gebėjimas išsilaikyti ilguoju laikotarpiu. Vis dėlto, bendruomenės, vienodos galimybės gauti kokybišką išsilavinimą ir vietos galimybės aukštojo mokslo srityje taip pat gali atlikti labai svarbų vaidmenį išlaikant jaunimą ir sušvelninti demografinius pokyčius, pavyzdžiui, protų nutekėjimo reiškinį. Glaudūs bendruomenės ryšiai, socialinė įtrauktis, vietos parama būstui ir prasmingo dalyvavimo galimybės gali padėti išlaikyti kaimo jaunimo dalyvavimą ir norą aktyviai veikti savo vietos regionuose³. Sprendžiant šiuos uždavinius labai svarbų vaidmenį įgyja kartų tarpusavio teisingumas ir bendradarbiavimas. Skatinant jaunesnės ir vyresnės kartų bendradarbiavimą ir tarpusavio supratimą, galima sukurti tvirtesnę, atsparesnę visuomenę. 2019–2027 m. ES jaunimo strategijoje ir jos 3 bei 6 Europos jaunimo tiksluose pabrėžiama, kad svarbu puoselėti įtraukias visuomenes ir plėtoti tokias kaimo vietas, kuriose jauni žmonės galėtų realizuoti visą savo potencialą ir klestėti vietos lygmeniu⁴. Kaimo jaunuolių įgalėjimas yra labai svarbus ne tik jų asmeninei sėkmei, bet ir tam, kad būtų sustabdytas demografinis smukimas ir kaimo vietovės atsigautų. Investuodami į jų potencialą galime sukurti dinamiškesnes, naujoviškesnes ir tvaresnes bendruomenes, kurios būtų geriau pasirengusios įveikti būsimus iššūkius.

³ Bárta, O., Moxon, D. (2024). EUYD10 EU Youth Conference in Budapest, Hungary. Final Conference Report (10-asis ESJD ciklas. ES jaunimo konferencija Budapešte (Vengrija). Galutinė konferencijos ataskaita). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13836827>.

⁴ Europos Sąjungos Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų rezoliucija dėl Europos bendradarbiavimo jaunimo reikalų srityje sistemos: 2019–2027 m. Europos Sąjungos jaunimo strategija (2018/C 456/01).

Komisijos komunikate „Demografiniai pokyčiai Europoje. Veiksmų rinkinys“⁵ pateikiamas politikos priemonių rinkinys, kuriuo valstybės narės gali naudotis siekdamos suvaldyti demografinius pokyčius bei jų poveikį ES visuomenei ir ekonomikai, be kita ko, jos konkurencingumui pasaulyje, pagal vieną iš keturių ramsčių sutelkiant dėmesį į jaunimą. Šiuo tikslu viešoji politika ir parama atitinkamu lygmeniu turėtų būti koreguojamos siekiant remti jaunesnes kartas ir įgalėti jas klestėti, puoselėti savo įgūdžius, turėti daugiau galimybių patekti į darbo rinką ir gauti įperkamą būstą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, ministrų maloniai prašoma diskutuoti remiantis toliau pateiktais orientaciniais klausimais. Maloniai prašome kalbėti ne ilgiau kaip 3 minutes.

Klausimai diskusijai:

- Kaip galima veiksmingai reaguoti į demografines tendencijas, kurios didžiausią poveikį daro jaunimui, gyvenančiam kaimo ir atokiose vietovėse?
- Kaip galima kaimo ir atokiose vietovėse gyvenančius jaunuolius, ypač turinčius mažiau galimybių, įgalėti realizuoti savo neišnaudotą potencialą, kad jie galėtų klestėti vietos lygmeniu?
- Kaip būtų galima dalytis geriausia praktika vietos, regionų, nacionaliniu ir ES lygmenimis ir ją įgyvendinti visose valstybėse narėse, siekiant sumažinti regioninius skirtumus, gyventojų skaičiaus mažėjimą ir užkirsti kelią jaunimo traukimuisi iš šių vietovių?

⁵ EUR-Lex – 52023DC0577 – LT – EUR-Lex (europa.eu).